Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
Бухоро давлат университети
Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш минтақавий маркази

ЎРТА МАХСУС ВА ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ФАОЛИЯТ КЎРСАТАЁТГАН ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИНГ КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

республика илмий-амалий

КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

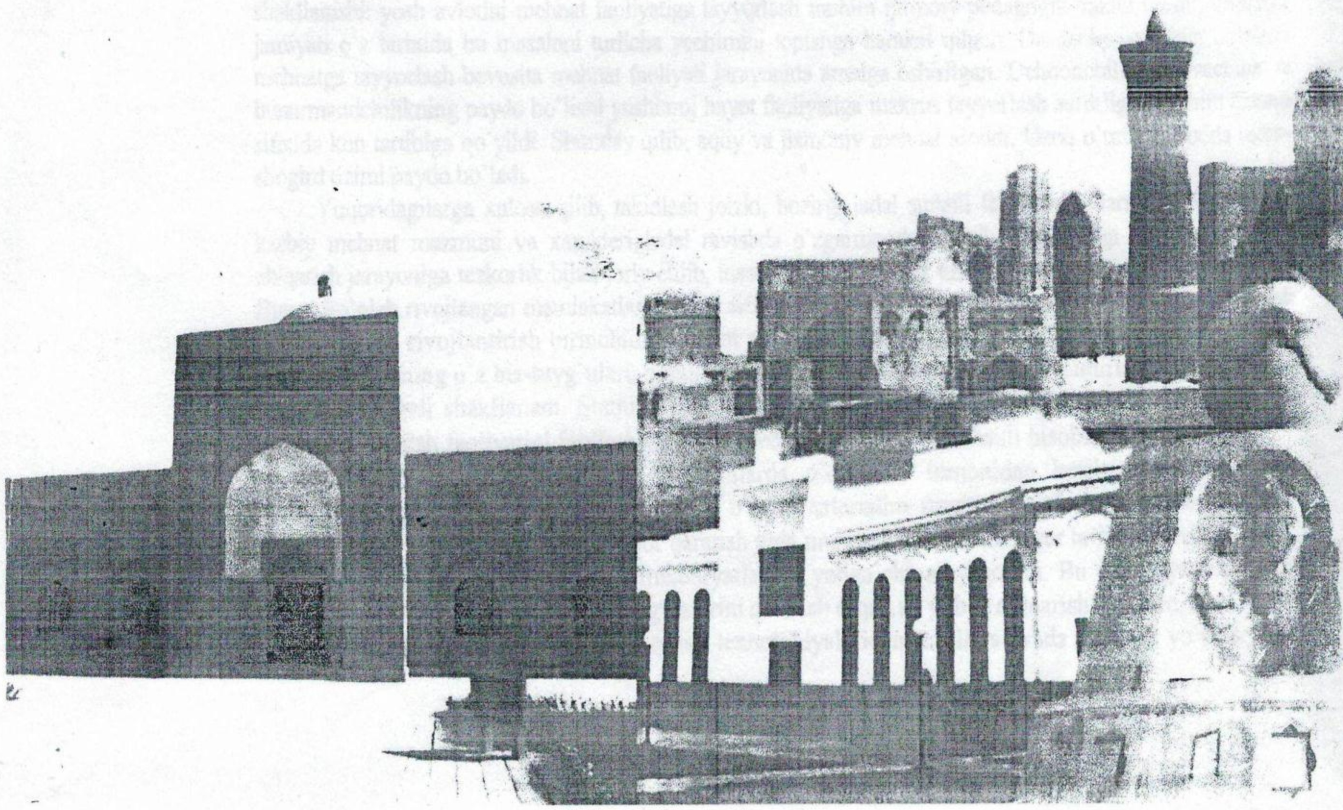

КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ДАСТУРИЙ ҚЎМИТАСИ

А.А.Тулаганов	–	БухДУ ректори, профессор, раис.
К.Р.Насриддинов	–	БухДУ илмий ишлар бўйича проректор, профессор, раис муовини.
Б.Р.Адизов	–	БухДУ ҳузуридаги ПККТМО минтақавий маркази директори, профессор, раис муовини.
Х.Убайдуллаев	–	ҚДУ ҳузуридаги ПККТМО минтақавий маркази директори, профессор, аъзо.
Ш.Ш.Олимов	–	БухМТИ профессори, аъзо.
Г.Н.Нажмиддинова	–	БухДУ педагогика кафедраси мудири, доцент, аъзо.
С.С.Авезов	–	БухДУ бошланғич таълим асослари кафедраси доценти, аъзо.
Қ.Ф.Абдуллаев	–	БухДУ педагогика кафедраси катта ўқитувчиси, аъзо.

КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТАСИ

К.Р.Насриддинов	–	БухДУ илмий ишлар бўйича проректор, профессор, раис муовини.
Б.Р.Адизов	–	БухДУ ҳузуридаги ПККТМО минтақавий маркази директори, профессор, раис муовини.
Ғ.И.Ботиров	–	БухДУ АЛ ва КХК бўйича проректор, доцент, аъзо.
О.Ҳ.Рахимов	–	БухДУ молия ва иқтисодиёт ишлари бўйича проректор, аъзо.
Ҳ.Ҳ.Қобилов	–	Вилоят ўрта махсус касб-ҳунар таълими бошқармаси бошлиғи в/б, аъзо.
Г.Т.Зарипов	–	БухДУ И ва ИПКТБ бўлими бошлиғи, аъзо.
Н.К.Рахимов	–	БухДУ ҳузуридаги ПККТМО минтақавий маркази бўлим бошлиғи,аъзо
Ш.М.Мухамедов	–	БухДУ ҳузуридаги ПККТМО минтақавий маркази бўлим бошлиғи,аъзо
У.С.Жумаев	–	БухДУ психология кафедраси мудири, доцент, аъзо.
А.Р.Ҳамроев	–	БухДУ бошланғич таълим асослари кафедраси мудири, доцент, аъзо
Т.Б.Бақоев	–	БухДУ ахборот технологиялари ва тизимлари кафедраси мудири, доцент, аъзо.
Б.Ж.Умаров	–	БухДУ педагогика кафедраси доценти, аъзо.

ташқари бизнинг иссиқ иқлим шароитимизда анъанавий усулларга қараганда ноанъанавий усуллар билан организмни чиниқтириш мақсадга мувофиқ.

Турли хил оёқ ванналари, туз ва тош йўлакчаларида юриш, шунингдек, уйқудан олдин ва кейин очиқ хавода сайр қилиш сингари чиниқтириш усуллари организм иммун тизимининг фаолиятини кучайтиради. Жисмоний фаолият билан шуғулланувчи кишининг юрак пульси тинч ҳолатда текшириб кўрилганда, юракнинг жисмоний фаолият билан шуғулланмайдиганларникига нисбатан секин уриши аниқланган. Жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланиш натижасида организмда яна қуйидаги ҳолатлар содир бўлади:

- нафас олиш тизимининг фаолияти яхшиланади;
- суяклар мустаҳкамланиб, мускуллар кучли бўлади, бўғинларнинг ҳаракатчанлиги сезиларли даражада ортади; .
- *ошқозонда овқатнинг яхши ҳазм бўлиши ҳамда айириш органлари фаолиятининг* яхшиланиши кузатилади.
- асаб тизими мустаҳкамланади. Марказий асаб тизимида бўладиган қўзғалиш ва тормозланиш ҳодисаларининг мувозанатини сақлашда муҳим ўрин тутади;
- юрак қон – томир тизимининг фаолияти фаоллашади;
- инсон психологиясига ижобий таъсир кўрсатади;
- қадди-қоматнинг тўғри шаклланишига ёрдам беради, сколиоз касаллигининг олдини олишга ёрдам беради ва ҳоказолар.

Соғлом турмуш инсон бахтини ифодаловчи ҳолатлардан биридир. Соғлом турмуш кечириш учун, албатта организмни турли табиий муҳит шароитларига чиниқтириш лозим. Турмушда шундай ҳодисалар кузатиладики, баъзи одамлар бир зумда касал бўлиб қоладилар. Саломатлик одамнинг руҳий сокинлиги ва ташқи муҳитнинг зарарли таъсирларига қарши тура олиш қобилиятидир. Организмни чиниқтириш, қулай жисмоний машқларни бажариш, совуқ сувда чўмилиш орқали ташқи муҳитнинг зарарли таъсирларига нисбатан организмнинг қаршилигини ошириш омиллари ҳисобланади.

Республикамизнинг буюк давлат сари собитқадамлик билан ривожланиши жараёнида «одамларнинг тафаккури ва ҳаётга бўлган муносабати ўзгармоқда, ўтмиш қолипларидан воз кечган жамиятимиз аъзолари ҳаётдаги ўз ўрнини янгича тасаввур этмоқда, ўз кучига ишончи ортиб бормоқда. Кишиларимиз онгида демократик қадриятлар мустаҳкамланмоқда. Бу йиллар давомида биз эришган энг катта ва энг муҳим ютуқ – бу аҳолининг фаоллиги ошаётгани, ҳаётимизни ислоҳ этиш ва янгилаш зарурлигига, мамлакатимизнинг келажагига бўлган қатъий ишончдир». Юқорида айтилганлардан кўриниб турибдики, жисмоний ва маънавий баркамол инсон жамият тараққиётининг қудратли кучидир.

УЗЛУКСИЗ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ЎРНИ

Ибрагимов М.Б., Ҳакимов Ф.Н. БухДУ.

Президент «Баркамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори» маърузасида таъкидлаб айтдики, халқ таълимининг асосий бўғинини узлуксиз таълим ташкил этади. Шу сабабли, бу масалага алоҳида диққат-эътибор қаратиш керак. Узлуксиз таълимни давлат таълим стандартлари ва тегишли таълим дастурлари билан таъминлашда, аввало, уларнинг жаҳон талаблари даражасида бўлишига, юксак маънавият заминида қурилишига асосий эътибор бериш *керак. Мамлакатимизда узлуксиз таълимга ўтишнинг зарурияти қатор ижтимоий-иқтисодий,* сиёсий, ахлоқий, ташкилий-педагогик омиллар билан бирга инсон шахсининг комиллигини таъминлаш билан ҳам белгиланади.

Республикамиз ижтимоий ҳаётининг ҳамма жабҳалари янги мафкуравий асосда ривожланиши, мазкур мафкуранинг характерли томони инсон шахсини камолоти орқали жамиятни ривожлантириш ҳам шахсни узлуксиз камолотини тақозо қилиши-таълим узлуксизлигини ижтимоий заруриятга айлантирди. Бундан ташқари янги ахборот ва инфомацион воситаларнинг ҳаётга кенг кириб келиши, кишилар ўртасидаги муносабатларга кескин таъсир қилиб, инсоннинг таълим муассасасида олган билимини доимий тўлдириб туриш заруриятини

тақозо қилмоқда. Узлуксиз таълимнинг асосий ғояси таълимни максимал равишда шахс ва жамият манфаатларига мослаштириш, унинг ҳамма бўғинларини шахс камолотидаги имкониятларидан тўла фойдаланишдир. Демак, узлуксиз таълим инсонни фақат таълим муассасасида ўқиш даврида эмас, ундан кейин бутун амалий меҳнат фаолияти давомида ҳам ўз қобилиятини намоён қилиш, касбининг ва маънавий эҳтиёж, қизиқишларини қондириш учун ижтимоий, педагогик шароит яратиш демакдир. Узлуксиз таълим педагогик тизим сифатида турли-туман йўл, восита ва шакллар орқали билим олиш, уни чуқурлаштириш, касбий маҳоратини такомиллаштириш, фуқаро сифатида ўзлигини намоён қилиш, маънавий қизиқишларини қондиришдир. Бундан ташқари таълимнинг ҳамма турлари ўртасида алоқадорлик, узвийликни таъминлаш учун ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Узлуксиз таълим тизимида педагог кадрлар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш тизими *тўғрисида фикр юритар эканмиз, педагогларнинг асосий таълим (база) тайёргарлигини ҳам* жиддий такомиллаштириш зарур. Чунки педагогнинг база таълимида йўл қўйилган ҳамма камчиликларини малака ошириш ва қайта тайёрлаш ҳар қанча мукаммал бўлмасин тўла бартараф қила олмайди.

Узлуксиз таълимнинг ривожлантирувчи функцияси тўлиғича ўқитувчи касби ва шахсига мос келади, ҳамда уни малакасини ошириш жараёнининг босқичма-босқич мураккаблашиб бориш моҳиятига хосдир.

Хўш, узлуксиз таълим тизимида педагог кадрлар малака ошириши ва қайта тайёрлаши қандай ўрин эгаллайди? Энг аввало улар ўртасида боғлиқлик уларнинг ягона тизим эканлиги, яъни педагоглар малака ошириши ва қайта тайёрлаши педагогик тизим сифатида катта тизим-узлуксиз таълимнинг таркибий қисми эканлиги билан характерланади.

Тизимли ёндашув талабига кўра улар ўзаро таъсирда бўлади. Катта тизимдаги ўзгаришлар кичик тизимга таъсир қилади. Бундан ташқари педагог кадрлар малака ошириши ва қайта тайёрлаш тизими узлуксиз таълимни ҳамма бўғинлари учун тўлдирувчилик ва мослашувчанлик вазифасини бажаради. Малака ошириш тизимида янги шакллар ва воситалар пайдо бўлиб, унинг таркибий қисмларининг интеграциялашуви кучаяди. Тизимнинг имкониятларидан унумлироқ фойдаланиш мақсадида унинг илмий-амалий масалаларини тадқиқ қилишга эътибор ошиб боради. Малака ошриш ва қайта тайёрлашда янги имкониятлар ва манбалар, воситалар пайдо бўлади. Масалан: ижтимоий тараққиётнинг ҳамма соҳалари ривожига компьютерга асосланган ахборот ва информацион технологияларнинг кенг кириб келиши оқибатида касб-ҳунар ўргатиш, малака ошириш имкониятлари кенгайиб боради. Малака ошириш ва қайта тайёрлашда INTERNET, масофадан туриб таълим олиш ва малака ошириш, маънавий ва касбий қизиқишларини қондириш имконияти ошиб боради. Булар воситасида нафақат фан-техника, касбга доир янгиликларни билиб олиш, балки қайта тайёрлаш ва малака ошириш муддатлари, уларга сарфланадиган куч ва маблағ тежалиши мумкин.

Хулоса қилиб, мавжуд узлуксиз таълим тизимида педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш шахснинг моддий ва маънавий, касбий ва шахсий эҳтиёжларини қондириш воситаси сифатида интеграциялашувга, яъни узлуксизликни таъминлаш воситаси сифатида намоён бўлади.

ПЕДАГОГ КАДРЛАР КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИЖТИМОИЙ ОМИЛЛАРИ

Избуллаева Г.В. БухДУ.

Жамиятимизда маданий-маърифий ва ижтимоий-иқтисодий соҳаларида амалга оширилаётган модернизациялаш жараёнлари узлуксиз таълим тизимига ҳам ўз ифодасини кўрсатади. Шу ўринда, замонавий таълим муҳитининг муҳим тавсифи ҳамда шахс имкониятлари муваффақиятли амалга оширилишининг шарти сифатида таълим парадигмаларини такомиллаштириш, унинг таркибий қисмлари функционал ва концептуал муаммолари ечимини ишлаб чиқишни тақозо этмоқда.
Узлуксиз таълим тизимида фаолият кўрсатаётган педагог кадрларнинг касбий лаёқатини таъминлаш учун касбий етуклик ва юксак маънавиятни такомиллаштирувчи оптимал шарт-шароитларни яратилиши лозим.

МУНДАРИЖА

А.А.Тулаганов. Б.Р.Адизов. Ахлоқий-маданий билим – профессор-ўқитувчилар таркибининг касбий ўсишидаги муҳим омил сифатида……………………………………………………………………………4
С.Ш.Ташпулатов, А.Н.Нигматов, Б.С.Нуридинов. Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизими кадрлари малакасини оширишнинг муқобил шакллари 5
М.Т. Мирсолиева. Олий таълим тизими педагог кадрлари касбий компетентлигини узлуксиз ривожлантиришга замонавий ёндашувлар 8
Т.Т.Турғупов. Таълим тизимидаги долзарб муаммолар 10
Ўраева Д.С. Ўрта махсус ва олий таълимда жаҳон адабиётини узвийлик ҳамда узлуксизликда ўқитишнинг аҳамияти 12
Ш.Давлатова, С.Абдураҳмонова. Замонавий таълимда замонавий усуллар.............................. 14
Б.Р.Адизов, Н.Б.Адизова. *Замонавий таълим шароитида ўқитувчининг инновацион фаолияти* 15
Жумаев У.С. Касбий компетентлик ва педагог маданияти..16
Ш.Рамазонов. Ўқитувчининг ўз фаолиятини ташхислаш технологияси 18
Шарипов М.С. Развывание способности решении расчетных задач по химии как метод совершенствования химической компетентности 20
Elmurodova H. B., Xudayarov S. S. Pedagog kadrlar kasbiy kompetentligini rivojlantirishning muhim xususiyatlari 22
Бабажанова Ф., Окжигитова Ё. Компетентность как основа эффективности работы профессора-учителя24
А.М.Абдуллаева, Х.Х. Жўраханов, Д Ўролов. Замонавий мутахассисларни тайёрлашда касбий компетентлигини ривожлантириш 27
Х.Х. Жўраханов. Жисмоний маданият ва спорт ихтисослиги кадрларини касбий компетнентлигини ривожлантириш. 28
А. Назимов, Д. Абдуллаев. Баркамол авлод тарбиясида ёшларнинг иштироки ва жисмоний тарбиянинг аҳамияти 30
Б.Р.Тўлаев, О.О.Даминов, Ж.О.Хакимов. Талабалар компетенциясининг ривожланиши ва уни шакллантириш 30
Б.Р.Тўлаев, Ж.Б.Мирзаабдуллаев , О.А.Хушнаев. Замонавий мутахассисни тайёрлашга компетентли ёндашув 32
Б.Р.Тўлаев, Ф.М.Рахматова. Компонентли ёндашув асосида касбий тайёргарлик сифатини баҳолаш...... 34
А.Ю. Частоедова, С.Б.Ибрагимова. Современный педагог глазами студента............................ 36
Казоқов Р.Т., Бекчанов Ф.Ш. Бўлажак мутахассислар касбий компетентлигини шакллантиришда таълим мазмунини модернизациялаш омиллари 38
З.К.Курбаниязова, Б.Ғ.Ҳабибуллаев, Ж.С.Отепбергенов. Компетенция ва педагогнинг акмеологик йўналтирилганлиги 39
Сулетбаева Э.С., Абдикаримов А.А. Механизм подготовки педагогов к инновационной деятельности . 41
Сулетбаева Э.С., Бекманов А.А. Саморазвитие как форма повышения профессиональной успешности педагога 44
Н.Н.Сафронова, Д.Ю. Карсакова. Социально-культурная деятельность pr-специалистов людьми с ограниченными возможностями 45
Т. М. Дубских. К Вопросу о преподавании «Композиция народно-сценического танца»......................... 47
Jo'rayev A.T., Axmatova M.E. Iqtisod fanini o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalar ahamiyati 50
M.Q.Bozorova. O'qituvchida muloqot madaniyatini shakllantirish omillari 52
O.N.Ergasheva, O.CH.Xolov. Bo`lg`usi pedagoglarning kasbiy faoliyatini takomillashtirishning dolzarbligi.... 53
О.Бобоназаров. Ўқитувчи-педагогнинг касбий маданияти 54
Х.А.Норпўлатова. Бўлажак бошланғич синф ўқитувчисининг мустақил ва ижодий ишлаш қобилияти .. 55
S. Aliqulov, I.Aliqulov. Zamonaviy kadrlarni tayyorlashning ayrim nazariy va amaliy masalalari 57
М.М. Ахмеджанов, М.Пулатова. Касб – ҳунар коллежларида шахслараро муносабатларни ташкил қилишда раҳбар шахсининг компетентлиги.. 59
Х.Х.Ражабова, М.К.Позилова. Таълим-тарбия жараёнида талабаларда мустақил фикрлашнинг ўрни..... 60
А.Н.Нусратов. Ўқитувчилар касбий компетентлигини такомиллаштиришда хорижий тажрибалардан фойдаланиш 61
Г.А.Худойназарова. Юқори молекуляр бирикмалар кимёси фанини ўқитишда кимё ўқитувчисининг касбий компетентлиги 62
A.M. Qayumov. Pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari. 64
К.К.Низаматдинов, Г.Б.Бегжанова. Педагог кадрлар касбий компетентлигини такомиллаштиришда касб-ҳунар ва олий таълим муассасаларининг инновацион ҳамкорлигини такомиллаштиришга доир ижтимоий-ҳуқуқий масалалар 66

S.Temurov, A.Qarshiyev. Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetentlikni shakllantrishda pedagogik texnologiyalardan foydalanish 267
Э.М.Ўринов. Таълим жараёнига педагогик ва ахборот-коммуникацион технологияларини қўллаш....... 268
Э.М.Ўринов. Узлуксиз таълим тизимини ахборотлаштириш хусусиятлари 269
А.Рахматуллаев. Замонавий таълим технологиялари ўқув жараёнининг муҳим омили 271
I.Q.Yusupov, X.A.Norpo'latova. Uzluksiz ta'lim jarayonida pedagogik texnologiya elementlarining ko'rinishlari 272
Ш.Ш.Олимов, М.А. Жумаева, С.М.Умарова. Ўқув жараёнига таълим технологияларни жорий этиш.... 274
И.Д.Тузовский. Парадоксы цифровой эпохи. к вопросу о статусе информационного общества............ 276
Z.Nasriddinov. Pedagogik texnologiyani takomillashtirish yo'llari 280
Sharipova M.Sh. Chet tilini samarali o`rgatish usullari 281
G.A.Ixtiyarova, N.Dexkanova, F.I.Muzaffarov, F.Nuritdinova. Kolloid kimyo fanidan elektron darslik yaratish afzalliklari........ 282
М.Ш.Шарипова, Р.Сафарова. Талабаларнинг нутқий куникмаларини ва тинглаб тушуниш кўникмаларини ривожлантириш - хорижий тилларни ўқитишда энг муҳим омил........ 283

III ШЎЪБА

Р.Сафарова. Янги педагогик парадигмага таянган ҳолда ўқитувчилар малакасини ошириш муаммолари........285
Ахмадалиев Ю.И. Малака ошириш ва қайта тайёрлаш таълим муассасаларида бошқарувнинг ўзига хос жиҳатлари........ 287
Ахмадалиев Ю.И., Мирзаева Ф., Абдуғаниев О. Малака ошириш ва қайта тайёрлаш таълим муассасаларида маъмурий ҳужжатлар билан ишлаш........ 288
Индиаминов Н., Очилов Ж. Олий таълим ўқитувчилари малакасини оширишнинг ўзига хос жиҳатлари 290
Индиаминов Н., Бабажанов Б. Кадрлар тайёрлаш миллий модели ва олий таълим муассасалари ўқитувчилари касбий-педагогик маҳоратини ривожлантириш муаммолари 293
Алимов Х. Ота-она ва ўсмирлар ўртасидаги муносабатларни бошқаришда психологик компетентлик.. 295
Адизова Н., Пўлатова М. Таълим тизимига раҳбарлик қилишнинг баъзи назарий-педагогик асослари . 297
Абдуллаева Д., Пўлатова М. Синфдан ва мактабдан ташқари ишларни ташкил қилишда педагогик компетентлик........ 298
Арипов О.А. Германия тажрибасида олий таълим тизимиНИ бошқаришнинг ўзига хос жиҳатлари..... 300
Алявия О. Т. доцент ТМА, Гулямова С.П. Подготовка к практическим занятиям, роль педагога в его организации 301
Алланов А. Б., Маматова Ш.Б., Сафарова М.А., Мойлиева Г. М. КҲКларининг кимё дарсларида ўқувчилар билимини дидактик ўйинлардан фойдаланиб назорат қилиш........ 303
Баротова Н. Тарбияси оғир болалар билан ишлашда психологик компетентлик масалалари........ 305
Бойматов Н. Меҳнат таълими ўқитувчиларини компетентлигини оширишда касбий сифатларнинг аҳамияти........ 306
Бозорова М., Суюнов Ш. Глобаллашув жараёни ва ахборотлаштириш........ 308
Богдан С. В. Проблематика развития профессиональной компетентности в концепте – социокультурный капитал 309
Бобомуродова Н.Ж., Файзиева Ф.А. Ўқитувчининг инновацион фаолиятга тайёргарлик даражаси........ 311
Деҳқонов Б.Б., Сафаров Ж.А. Ёшларда мафкуравий таҳдидларга қарши иммунитетни шакллантиришга доир айрим тавсиялар 312
Джаналиева Г.А., Елдашева Г.А., Бурханова Г.Т. Малака ошириш таълим олувчиларининг касбий компетентлигини оширишда интерфаол методларнинг ўрни 313
Душабоев О.Н. Касбий компетентликни шакллантириш омиллари........ 315
Емченко Е. П. Манипулятивные методы воздействия в PR-сообщениях (на материалах эстетических центров)........ 316
Жўраев Б.Т., Исломов Э.Ю. Таълим муассасаси раҳбарининг касбий компетентлилиги........ 317
Ибрагимов М.Б., Ибрагимов А.Б. Соғлом турмуш тарзини ташкил этишда жисмоний тарбиянинг роли318
Ибрагимов М.Б., Ҳакимов Ф.Н. Узлуксиз таълим тизимида педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини оширишнинг ўрни 320
Избуллаева Г.В. Педагог кадрлар касбий компетентлигини ривожлантиришнинг ижтимоий омиллари 321
Yo`ldosheva D.N. O`quvchining aqliy faoliyati va lingvistik qoidalar........ 323
Козлова С. М. Содержание, структура и основные требования к формированию знаний в процессе подготовки кадров по специальности «физическая культура и спорт» 324